

PŘÁVA DĚTÍ NA STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST

Zlepšování přístupu dětí k občanství a předcházení absenci státní příslušnosti

[V čem je problém?](#)

[Co mohu pro uprchlíky udělat coby sociální pracovník v první linii?](#)

[Co se musí změnit na politické úrovni?](#)

[Další základní informace k problematice a doplňující zdroje](#)

V ČEM JE PROBLÉM?

Neschopnost zajistit, aby všechny děti měly přístup ke státní příslušnosti, může **děti vystavit riziku** a způsobit **závažné porušování lidských práv**.

- Dítě, které se nepovažuje za státního příslušníka žádné země, často nemá přístup ani k dalším právům, jako je vzdělání, sociální dávky a zdravotní péče.
- Dítě uprchlíků, které nemá doklad o státní příslušnosti, si pravděpodobně nebude moci nechat zhotovit cestovní dokumenty nebo legálně přejít hranice státu, kvůli čemuž bude s velkou pravděpodobností muset podnikat nebezpečné cesty, aby se dostalo do bezpečného státu.
- Dítě uprchlíka bez státní příslušnosti bude s vysokou pravděpodobností žít dlouhou dobu v extrémní chudobě, může se ocitnout v situacích ohrožujících život, při nichž může být vydiráno, například prostřednictvím nelegálního obchodování, dětskou prací, uzavřením manželství v dětském věku, vstoupením do vojenské služby v dětském věku a jiných způsobů zneužívání.

CO MOHU PRO UPRCHLÍKY UDĚLAT Coby SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK V PRVNÍ LINII?

Čtyři „P“: Poznat, poznamenat, poradit, prostudovat!

1. Poznejte znaky absence státní příslušnosti

Když registrujete dítě, které hledá azyl, automaticky nepředpokládejte, že má stejné občanství jako jeho rodiče nebo že má občanství státu, ve kterém se narodilo. Zvažte, jak moc je občanství důležité a citlivě se ptejte na otázky, které vám pomohou odhalit znaky absence státní příslušnosti. Například:

- Má dítě doklad o státní příslušnosti, případně může takový doklad získat?
- Získávají děti státní příslušnost automaticky při narození v zemi, z níž pocházejí?
- Pochází matka dítěte ze země, která ženám nezajišťuje stejná práva předat svou státní příslušnost dětem, jaká mají muži? Zdědilo dítě státní příslušnost otce?
- Musí být dítě zaregistrované na úřadech kterékoli země, jejichž státními příslušníky jsou rodiče, aby získalo občanství? **[Poznámka: uprchlíci by neměli být nuceni kontaktovat úřady země, v níž se obávají pronásledování]**

Další otázky jsou k dispozici zde: [Rozpoznání absence státní příslušnosti: otázky, které pomohou rozpoznat dítě bez státní příslušnosti nebo náznaky absence státní příslušnosti.](#)

2. Poznamenejte si absenci registrace narození a pravděpodobnou absenci státní příslušnosti

Mnohé děti mají státní příslušnost, nebo mohou státní občanství nabýt, i když o něm nemají doklad, ale doklad o státní příslušnosti je klíčový. Pokud zjistíte, že narození dítěte nebylo zaregistrováno nebo že dítě nemá doklad o státní příslušnosti, případně existuje riziko absence státní příslušnosti, uveďte tuto důležitou informaci do všech dokumentů souvisejících s dítětem. Neuvádějte do dokumentů předpokládanou národnost, pokud dítě nemá doklad o státní příslušnosti. Pokud v nějakém formuláři nejsou políčka na zaznamenání absence státní příslušnosti, poznamenejte tuto informaci kamkoli na formulář, aby o ní existoval záznam, a informujte rodiče, pečující osobu nebo opatrovníka dítěte o tom, že tato informace může být v budoucnu pro dítě důležitá. Také si ponechte kopie všech relevantních dokumentů ve vaší složce, abyste je mohli v případě potřeby v budoucnu použít.

3. Porad'te rodičům dětí, kde najdou odborné rady, podporu a informace

Jestliže narození dítěte nebylo registrováno, zkuste zjistit, zda není možné registraci provést. Jestliže dítěti chybí doklad o státní příslušnosti nebo existují jiné obavy, předejte dítěte organizacím, které se specializují na práva dětí, absenci státní příslušnosti a národnosti v zemi, kde působíte, a zjistěte, zda mohou pomoci. Pomoci by mohli i někteří [naši členové](#). Pokud je to vhodné, rozdávejte letáky vydané matričním úřadem nebo jakýmkoli jiným příslušným úřadem v zemi, kde působíte, například [tento, který vydala agentura UNHCR pro Bosnu a Hercegovinu](#). Stáhněte si a používejte [příručku/plakát](#) pro pracovníky, kteří pomáhají uprchlíkům, a naši [stručnou příručku](#) pro uprchlíky a žadatele o azyl. Zjistěte si v [Statelessness Index](#) (indexu absence státní příslušnosti) informace o ochranných opatřeních proti absenci státní příslušnosti u dětí ve vaší zemi.

4. Prostudujte si problematiku dětských práv na státní příslušnost a absence státní příslušnosti u dětí Další informace naleznete níže, více na našich internetových stránkách (odkazy níže).

Podívejte se na naši krátkou animaci [No child should be stateless](#) (Každé dítě by mělo mít státní příslušnost) a náš [webinář o právu dětí migrantů v Evropě na státní příslušnost](#). Zjistěte víc o předcházení absenci státní příslušnosti u dětí zde:

- Cesty bez státní příslušnosti: [Registrace narození a dětská práva](#)
- [Každé dítě by mělo mít státní příslušnost: zajištění práva dětí migrantů v Evropě na státní příslušnost](#)
- [UNHCR: I BELONG: Coalition on Every Child's Right to a Nationality](#) (UNHCR: I JÁ NĚKAM PATŘÍM: koalice za právo každého dítěte na státní příslušnost)
- [UNICEF and Institute on Statelessness and Inclusion: The Child's Right to a Nationality and Childhood Statelessness](#) (UNICEF a Institut pro osoby bez státní příslušnosti a inkluzi: právo dítěte na státní příslušnost a absence státní příslušnosti u dětí)
- [ECRE: The Right to a Nationality of Refugee Children Born in the EU and the Relevance of the EU Charter of Fundamental Rights](#) (ECRE: Právo dětí uprchlíků, které se narodily v EU, na státní příslušnost a význam Listiny základních práv Evropské unie)

CO SE MUSÍ ZMĚNIT NA POLITICKÉ ÚROVNI?

- **Státy by měly zajistit okamžitý, svobodný a univerzální přístup k registraci narození a rodným listům**, což všem dětem zajistí právní identitu a rodinné vazby.
- Matriky, osoby zodpovědné za rozhodování v oblasti státní příslušnosti, sociální pracovníci pro děti, soudci a další příslušní úředníci by měli **získat adekvátní školení v oblasti absence státní příslušnosti u dětí**.
- **Překážky registrace narození a získávání státního občanství u dětí by měly být odstraněny**. Jedná se například o náročné požadavky na evidenci, vysoké poplatky, diskriminační praktiky, složitá řízení, sdílení dat mezi nemocnicemi, matrikami a imigračními úředníky.
- **Státy by měly zlepšit a standardizovat postupy pro identifikaci a evidenci absence státní příslušnosti** a problémy s národností během registrace uprchlíků a jiných řízení. Administrativní kategorie „neznámá státní příslušnost“ by měla být jasně definována a státy by měly mít zavedený a včasný postup pro určení státní příslušnosti dítěte, aby dítě mohlo získat státní příslušnost co nejdříve.
- **Státy by měly zavést plnou právní ochranu ve svých zákonech týkajících se občanství**, aby byly připraveny na všechny situace dětí narozených bez státní příslušnosti na jejich území. U těch zákonů, které poskytují částečnou ochranu, by se měla zavést plná, aby se předešlo absenci státní příslušnosti ve všech možných případech. Ochrana by měla být zavedena do praxe, aby se zajistilo právo dítěte na státní občanství.

DALŠÍ ZÁKLADNÍ INFORMACE K PROBLEMATICE A DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

U dětí uprchlíků by se nemělo automaticky předpokládat, že mají státní příslušnost(i) svých rodičů. Většina dětí získá státní příslušnost alespoň od jednoho ze svých rodičů na základě původu (tzv. „jus sanguinis“), ale ne všechny. U mnoha dětí uprchlíků je nesprávně zaregistrováno, že mají stejnou státní příslušnost jako rodiče, i když dítě ve skutečnosti tuto státní příslušnost mít nemusí. V mnoha případech je třeba hlubší zkoumání.

Mezinárodní zákon chrání právo dětí na občanství. Právo každého dítěte na občanství je jasně ukotveno v mezinárodním právu (např. článek 7 [Úmluvy o právech dítěte OSN](#), který je závazný pro všechny evropské státy). [Mezinárodní právo](#) také vyžaduje, aby státy právní ochranou předcházely absenci státní příslušnosti, aby například poskytly dětem, které by jinak byly bez státní příslušnosti, právo na získání státní příslušnosti ve státě, kde se narodily.

Pouze asi polovina evropských států má plnou ochranu, která předchází absenci státní příslušnosti u dětí. Zákony některých států mnoho dětí přímo vyřazují, protože požadují, aby rodiče měli *legální* trvalý pobyt v hostitelském státu. V jiných státech je zákonem vyžadováno řízení a poplatky, což mnoha dětem brání v tom, aby státní příslušnost získaly. Úředníci, rodiče a děti často neví, že právní ochrana existuje a v některých případech úředníci nerealizují ochranu proto, že absence státní příslušnosti u dítěte nebyla zjištěna.

Děti bez státní příslušnosti a/nebo bez důkazu o státní příslušnosti mohou čelit obtížím, například při získávání vzdělání, sociálních dávek a zdravotnické péče. Nemusí mít možnost vycestovat ze státu, ve kterém bydlí, například na návštěvu k prarodičům a dalším příbuzným. Když dospějí, mohou zažívat další problémy: při hledání práce, dalším studiu,

◀ **STATELESS
JOURNEYS** ▶

pronájmu bydlení nebo koupi pozemku nebo vykonávání mnoha dalších základních aktivit, a také čelí většímu riziku, že je někdo bude vydírat.

Další informace

[European Network on Statelessness](#)

[Stateless Journeys](#) (Evropská síť pro osoby bez státní příslušnosti – Cesty bez státní příslušnosti)

[Statelessness Index](#) (Index absence státní příslušnosti)

[UNHCR's Ending Statelessness](#) (web UNHCR týkající se konce absence státní příslušnosti)

[UNHCR's Self-Study Module on Statelessness](#) (Modul pro samostudium ohledně absence státní příslušnosti agentury UNHCR)

[Institute on Statelessness and Inclusion](#) (Institut absence státní příslušnosti a inkluze)
[Statefree](#) (Bez státu)

Zúčastněte se kurzu, který pořádá [Institute on Statelessness and Inclusion](#) (Institut absence státní příslušnosti a inkluze) nebo [Melbournská univerzita](#).

Evropské organizace mohou ohledně vzdělávacích možností [kontaktovat alianci ENS](#).

Také se můžete [přihlásit k odběru našeho e-mailového zpravodaje](#), [sledovat nás na sociálních sítích](#) a podpořit [kampaň Stateless Journeys](#).

„TAKÉ JSEM SE NARODIL BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI. NA PSYCHICKÉ ZDRAVÍ NÁS VŠECH TO MĚLO KATASTROFICKÝ VLIV, PROTOŽE JSME TRPĚLI JAK AKADEMICKY, TAK SOCIÁLNĚ A POLITICKY... NEJVÍCE SE BOJÍME TOHO, ŽE SE K NAŠIM DĚTEM BUDOU V EVROPĚ CHOvat NEFÉR...“

~ KURSKÝ OTEC, UPRCHLÍK ZE SÝRIE BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI